

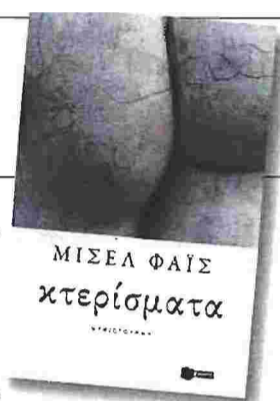
book VOICE

ΚΩΔΙΚΟΣ ΧΑΪΚΟΥ

Του BART SOETHAERT*

«**Ν**α σου πω τι κάνουν οι μεγάλοι όταν εμείς κοιμόμαστε; [...] Βγάζουν τα ρούχα τους και τα τακτοποιούν. Βάζουν μουσική και χορεύουν, στα νύχια των ποδιών τους όμως. Όλα αυτά τα κάνουν με κλειστή πόρτα αλλά με ανοιχτό πολυέλαιο». Από το στόμα ενός παιδιού λέγεται πως μαθαίνουμε τις μεγαλύτερες αλήθειες. Ο μασκαρεμένος ήρωας των «Κτερισμάτων» δεν είναι, ωστόσο, προορισμένος να χορέψει αυτό το παραμύθι με την «Κοκκίνοσκουφίτσα» του (την ηρωίδα αυτού του σπαράγγματος, από ένα καλά οργανωμένο παζλ μπονζάι ιστοριών, στιχομυθιών, ντοκουμέντων, παραμυθιών, ακόμη και τραγουδιών που συγκροτούν το νέο μυθιστόρημα του 55χρονου συγγραφέα). Μια καφκική αλήθεια σαλεύει ανάμεσα στις ημερολογιακές εγγραφές, που συνθέτουν τη σπασμένη ιστορία των «Κτερισμάτων»: η οικογενειακή ζωή είναι η ερωτική ζωή. Μ' αυτό τον τρόπο τα θραύσματα αισθησιακού λόγου –στιγμιότυπα που παραπαίουν ανάμεσα στη λαγνεία και το σεξουαλικό πένθος– χαρτογραφούν στο καινούργιο μυθιστόρημα του Φάις περισσότερο τα βήματα ενός ματαιωμένου χορού. Καθώς στο εργα-

στήρι χορού, στο οποίο μεγάλωσε ο «Ζορρό μισή μερίδα», έμοιαζε περισσότερο με ένα σεμινάριο οικογενειακού πόνου, όπου ο «αιώνιος σύζυγος»-πατέρας υπέμενε «με θλιμμένη ειρωνεία» το μαρτύριο των αλληπάλληλων δραματικών αποχωρισμών της γυναίκας του: εξού και «το σπίτι [τους] θύμιζε χαλασμένο τζουκ-μποξ που έτρωγε τα κέρματα, που είχε καμένα λαμπάκια κι έπαιζε άλλα αν' άλλων σαρανταπενταράκια, άσε που κανένας δεν ήθελε να χορέψει με κανέναν σ' αυτό το σπίτι». Αυτή η «αξημέρωτη μέρα» λοιπόν του οικογενειακού «σφαγείου» –σημείο μηδέν όλης της γραφής του Φάις– λειτουργεί ως ενδόσιμο για μια ερωτική θανατογραφία, στην οποία οι θαμώνες του «σπιτιού» της επιθυμίας (με το αμφίσημο όνομα «La petite mort»/μικρός θάνατος και οργασμός) προσπαθούν να γλιστρήσουν από το «πληγωμένο σκοτάδι» του παιδικού χάους τους. «Εσύ έκτοτε χόρεψες και ξαναχόρεψες το μπλουζ του παλιόλυκου, του πληγωμένου λύκου, του γελοίου λύκου, σπρώχνοντας το κορμί σου πάνω σε άλλα κορμιά με την αίσθηση του ατελέσφορου». Τα αποσπάσματα μιλούν πληθωρικά και ελευθερόστομα για «εμποδισμέ-

Μισέλ Φάις

Κτερίσματα. Μυθιστόρημα. Πατάκης, 2012. Σελ. 285

νους έρωτες, μαραζωμένα βλέμματα, στραγγαλισμένα αγγίγματα, απαρνημένα φιλιά» και φυσικά δεν πρόκειται μόνο για το τικ ενός «σεσημασμένου φρετικιστή, εμμονές ενός αγοραφροβικού αρχαιοθέτη, σκέψεις ενός ακούραστου ταρχειωτή του μηδενός». Εδώ η βλάσφημη παραμυθία του εαυτού αλλοιθωρίζει στον βακχευμένο κόσμο γύρω μας: οι ψιψίδες του αχαλίνωτου ερωτικού λόγου συγκινούν πολύ συχνά με την ποιητική αυτοτέλειά τους και αποδοσεμύουν, όπως στα χαϊκού, εικόνες αναστοχαστικές, ρεμβώδεις, παθιασμένες –ελλειπτικά σκηνικά μιας ρηραγμένης ζωής– αλλά και εικόνες ωμές ή αυτοτραυματικές. Αυτή λοιπόν η στρατηγική χαϊκού, όπως θα χαρακτήριζε το αφηγηματικό πείραμα των «Κτερισμάτων» (μην ξεχνάμε ότι ο πεζογράφος έχει μεταφράσει κι εκδόσει βιβλίο με χαϊκού) πατάει από τη μια πλευρά στην αποσπασματική ερωτογραφία του ύστερου Roland Barthes («Απόλαυση του κειμένου» & «Αποσπάσματα του Ερωτικού Λόγου»), όταν τοποθετεί στο κέντρο της γραφής του τη σκοτεινή επιθυμία και φιλοτεχνεί το «κείμενο της αγαλλίασης» (texte de jouissance) και, από την άλλη, λογοδοτεί στη φαιδρή ή και διαβρωτική ακόμη διάθεση των «Κτερισμάτων», όταν συναντά τις ψυχρές κωμωδίες του Milan Kundera (λ.χ. «Βιβλίο του Γέλιου και της Λήθης») και το κλίμα άκρατης παρωδίας της γραφής του Philip Roth. Θα μπορούσε να πει κάποιος ότι σ' αυτό το βιβλίο ο Φάις ανα-

κεφαλιώνει, χωνεύει εμπλουτίζει και ανανεώνει θεματικές και ποιητικές που διανοίγονται σ' ένα μεγάλο χρονικό άνοιγμα: από πρώτη εμφάνισή του στα γράμματα το 1983 με την ποιητική συλλογή «Το σύνορο» (ποιήματα της οποίας ενσωματώνει στην αφηγηματική ροή) έως το τελευταίο του μετανεωτερικό μυθιστόρημα «Πορφυρά γέλια» (2010) και την εναλλαγή πρόζας και διαλογικών μερών, Ιστορίας και εξομολόγησης. Ο αφηγητής μοιράζεται ανάμεσα στον «καταθλιπτικό δονζουανισμό» και στον «πιο ανυπεράσπιστο, τον πιο σκοτεινό, τον πιο γδαρμένο εαυτό». Όταν κουράζεται να μετεωρίζεται από τη μαύρη ερωτογραφία στην ερωτική μασκαράτα καταφεύγει στο βορειοανατολικό φως της καταγωγής: στο φως της μνήμης του γενέθλιου τόπου αλλά και στις σκιές κειμένων ή συγγραφέων που τον σφράγισαν (ίχνη των οποίων διαβάζει ή ανιχνεύει ο προσεκτικός αναγνώστης). Αναμφισβήτητα πρόκειται για το πιο σαρκικό βιβλίο του Φάις, σε μια ιδιαίτερα φροντισμένη και καλαίσθητη έκδοση (όπου παρεμβάλλονται ασπρόμαυρες φωτογραφίες – αποτυπώνοντας τη συστηματική ενασχόληση του πεζογράφου με την κάμερα). **A**

*Ο Β.Σ. γεννήθηκε στο Βέλγιο το 1982. Σπούδασε κλασική & νεοελληνική φιλολογία και συγκριτική γραμματολογία. Από το 2008 διδάσκει στο Ελεύθερο Πανεπιστήμιο του Βερολίνου. Έχει δημοσιεύσει μελέτες για το έργο του Μ. Φάις.